

Nordisk arboretsamarbejde i 25 år

1. juni 1997 var det 25 år siden en gruppe træinteresserede mennesker samledes i Bergen på den norske vestkyst til det første nordiske arboretmøde.

Den direkte årsag til mødet var oprettelsen af Arboretet på Milde et år tidligere. Bergenskøbmanden, Fritz C. Rieber, var den drivende kraft bag det nye arboret. Fra midten af 1960'erne hentede han både inspiration og støtte til sin arboret-ide i de øvrige nordiske lande. Der var specielt gode forbindelser til Danmark. Fru Tordis Rieber var fra Danmark, og som dansk konsul i Bergen havde Fritz Rieber nære kontakter til Danmark og blev hurtigt en meget interesseret og værdsat gæst på Arboretet i Hørsholm. Arboretets daværende direktør Carl Syrach Larsen og hans efterfølger Bent Søegaard gik med stor interesse ind på Rieber's visioner og støttede udviklingen i Bergen med gode råd og senere med plantemateriale til det nye arboret.

Arboretmødet i 1972 samlede deltagere fra hele Norden, og mødet førte til dannelse af Nordisk Arboretudvalg, en samarbejdsgruppe med to deltagere fra hvert af de fem nordiske lande, som senere blev suppleret med repræsentanter fra Færøerne, Grønland og Ålandsøerne. Nordisk Arboretudvalg blev til efter forslag fra daværende departementschef i det norske landbrugsministerium, Bjarne Robberstad, som begrundede sit forslag med "nihil sine labore", og oversatte det til "intet uten samarbeide".

Udvalgets første opgave blev at søge støtte til fællesnordiske opgaver på det dendrologiske område, og der blev sendt en ansøgning til Nordisk Kulturfond, som netop var blevet oprettet af Nordisk Ministerråd.

I 1973 fik udvalget bevilget 400.000 danske kroner, som i de følgende 4 år blev brugt til en række fælles projekter. Først og fremmest blev der satset på at bringe nyt plantemateriale til Norden gennem en række indsamlingsekspeditioner. I 1974/75 blev to ekspeditioner gennemført, én til det sydlige Sydamerika under dansk ledelse og én til New Zealand og det sydøstlige Australien og Tasmanien under norsk ledelse. Hver af de to ekspeditioner var af ca 5 måneders varighed. I 1976 blev der gennemført en ekspedition til Sydkorea under finsk ledelse og en til Japan under svensk ledelse, hver af 2 måneders varighed. Til afviklingen af disse ekspeditioner blev der ydet tilskud fra en lang række nordiske fonde som supplement til bevillingen fra Nordisk Kulturfond.

Foruden disse store ekspeditioner er der blevet afviklet en række mindre ekspeditioner fra de enkelte lande: *Finland* til Amurområdet

1978, og det østlige USA 1994 og 1996; *Island* til Alaska 1985 og Øst-sibirien 1989 og 1993; *Sverige* til Pakistan 1983, Marokko 1990 (med dansk deltagelse), Yunnan 1993; *Norge* til Marokko 1973 og 1977, Pyrenæerne 1983, Nepal 1984, Tyrkiet 1986 og Kaukasus 1994; *Danmark* til Sydamerika 1979 (med færøsk deltager) og 1992 (med deltagere fra Færøerne og Island), Alaska 1981 (med deltagere fra Norge og Færøerne) og 1988 (sammen med Sverige, Norge og Færøerne i et SNS projekt), Mexico, Taiwan og Kina 1988, Labrador + østlige og vestlige USA 1993 (med deltagere fra Grønland).

En stor del af bevillingen blev også benyttet til at igangsætte registrering af træer og buske i Norden og til at støtte en række samarbejds møder i de nordiske lande. Disse møder har efterhånden udviklet sig til et årligt tilbagevendende møde i Nordisk Arboretudvalg, arrangeret i forskellige områder af Norden: *Island* (1980 og 1990), *Færøerne* (1982, 1996), *Vestnorge* (1972, 1983, 1991), *Østnorge* (1972, 1976, 1981, 1986), *Nordnorge* (1987, 1994), *Østsverige* (1978, 1995), *Nordsverige/Lappland* (1984), *Sydsverige* (1977, 1993), *Vestsverige* (1972, 1974, 1976 og 1986), *Ålandsøerne* (1985), *Finland* (1976, 1989 og 1991) og *Danmark* (1973, 1974, 1975, 1977, 1988, 1993 og 1997).

Registrering af dendrologiske samlinger blev sat i gang i Vestnorge og i Finland og i mindre omfang i Danmark og Sverige. Registreringsarbejdet evalueres på de årlige møder, og udvalget tager stilling til, hvordan plantematerialet fra de mange indsamlingsekspeditioner fordeles til de enkelte lande og hvordan udviklingen af plantematerialet evalueres og publiceres.

Et vigtigt mål for disse møder er at øge deltagernes dendrologiske viden bl.a. ved iagttagelse af hvor forskelligt arter af træer og buske opfører sig i de meget forskellige nordiske klimaer. Noget som igen har ført til at proveniensbegrebet i løbet af disse 25 år har fået en meget stærk plads i nordisk dendrologi, og til at der lægges afgørende vægt på at benytte veldokumenteret plantemateriale i samlingerne.

Møderne og samarbejdet er med til at forme nye generationer af dendrologer. Ved deltagelse i møderne får de mulighed for en væsentlig bredere og dybere forståelse af deres fagområde og for at etablere værdifulde faglige kontakter i Norden.

Nordisk Arboretudvalg blev i 1981 optaget som en samarbejdsgruppe i Samarbejdsnævnet for Nordisk Skovforskning under Nordisk Ministerråd og får gennem SNS (nu kaldet Samnordisk Skovforskning) tilskud til mødevirksomhed. Desuden satser udvalget på at få tilskud gennem SNS og andre fonde til fælles forskningsprojekter, i første omgang til undersøgelser af slægten *Nothofagus* i Norden. Netop denne slægt er gennem udvalgets 25 år blevet væsentligt stærkere

repræsenteret i de nordiske samlinger, og viser et lovende potentiale for udvalg og forædling til milde, kystnære områder i Vest-Norden.

Formandskab i Nordisk Arboretudvalg 1972 - 1997:

72-77: Norge (Poul Søndergaard, Arboretet på Milde, Bergen)

78-81: Danmark (Søren Ødum, Arboretet i Hørsholm)

82-85: Finland (Max Hagman, Metsäntutkimuslaitos, Helsinki)

86-90: Sverige (Björn Aldén, Botaniska Trädgården, Göteborg)

91-95: Island (Thorarinn Benedikz, Skogrækt Ríkisins, Mogilsá)

96 – : Færøerne (Trondur Leivsson, Skogrøkt Landsins, Tórshavn)

Poul Søndergaard